

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СЕКТОРУ

Важливість молочного сектору України визначається рядом причин, серед головних вирізняють вагоме значення галузі для економіки країни як для розвитку сільськогосподарської сфери, так й інфраструктури сільської місцевості, значне місце молока та молочних продуктів у структурі харчування населення, дані продукти є традиційними для українців і належать до продуктів першої необхідності тощо.

Основними проблемами розвитку молочної галузі залишаються недостатня кількість сировини при низькій якості та високій собівартості. Причинами такої ситуації деякі фахівці називають виробництво товарного або промислового молока господарствами населення.

Таблиця 1

Основні показники тваринництва в Україні

Показники	Роки					2008 р. до 2004 р., %
	2004	2005	2006	2007	2008	
Господарства усіх категорій						
Велика рогата худоба, тис. гол.	6903	6514	6175	5491	5156,3	74,7
у т. ч. корови	3926	3635	3347	3096	2919,5	74,4
Виробництво молока, тис. т	13710	13714	13287	12262	11761,8	85,8
Сільськогосподарські підприємства						
Велика рогата худоба, тис. гол.	2691	2492	2294	1927	1719,9	63,9
у т. ч. корови	950	866	764	679	624,3	65,7
Виробництво молока, тис. т	2533	2582	2454	2178	2090,3	82,5
Господарства населення						
Велика рогата худоба, тис. гол.	4212	4022	3881	3564	3436,4	81,6
у т. ч. корови	2976	2769	2583	2417	2295,2	77,1
Виробництво молока, тис. т	11177	11132	10833	10084	9671,5	86,5

Джерело: [3]

Узагальнюючи дані табл. 1, необхідно зазначити, що за досліджуваній період виробництво молока зменшилось на 1948,2 тис. т або 14,2%, в тому числі у приватному секторі – на 1505, 5 тис. т (13,5%), у сільськогосподарських підприємствах – на 442,7 тис. т (17,5%). Зазначимо, що господарства населення виробляють 82,2% питомої ваги від загальної кількості молока.

Однією з головних причин зниження даного показника є скорочення поголів'я великої рогатої худоби в цілому, та молочного стада зокрема. Так, у сільськогосподарських підприємствах поголів'я великої рогатої худоби з 2691 тис. гол. у 2004 р. зменшилось до 1719,9 тис. гол. у 2008 р., тобто на 971,1 тис. гол. (36,1%), у господарствах населення зменшення поголів'я худоби склало 775,6 тис. гол. (18,4%). Аналогічно, відбувається скорочення поголів'я корів – на 25,6% у господарствах всіх категорій, зокрема на 34,3% у сільськогосподарських підприємствах та на 22,9% у господарствах населення відповідно.

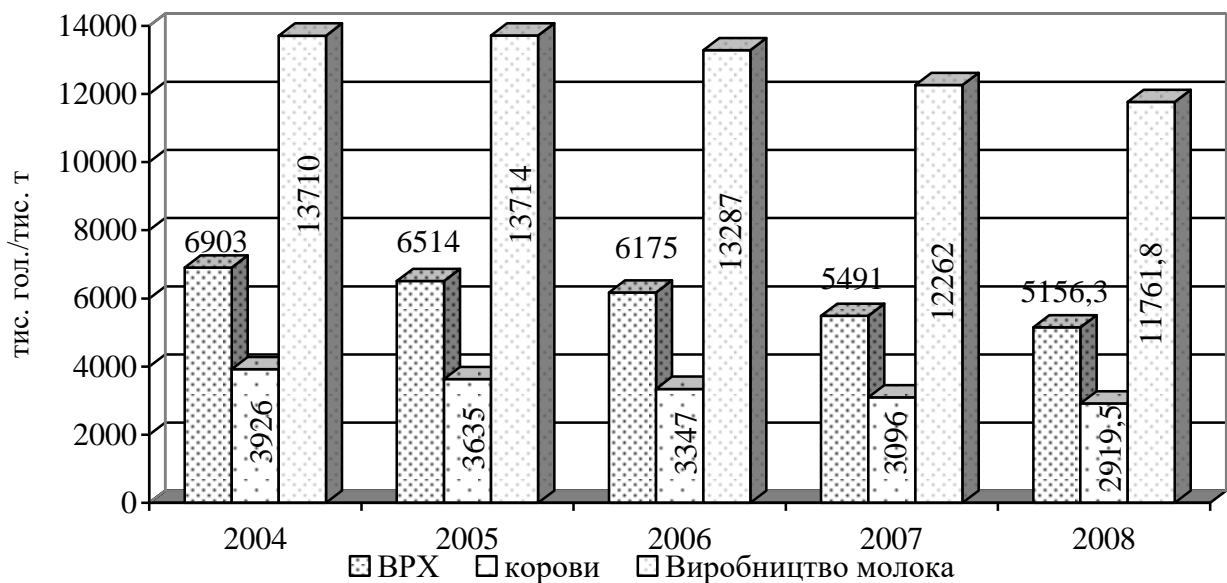


Рис. 1 Основні показники тваринництва в Україні

Джерело: [3]

Найбільшою проблемою за сучасних умов є низька якість сировини порівняно з міжнародними стандартами. Причини цього полягають у невикористанні генетичного потенціалу молочної худоби, захворюваннях

молочного стада, низькому забезпеченні повноцінними кормами, недостатньому технічному рівні устаткування та технології виробництва. Проте, основною причиною, на наш погляд, є виробництво 82,2% загальної кількості молока у приватному секторі, який не в змозі гарантувати необхідної якості сировини, при цьому гальмує розвиток великотоварного виробництва молока.

Покращити ситуацію у вітчизняній молочній галузі, підвищити привабливість української продукції на зовнішніх ринках можна за рахунок розвитку великотоварного молочного виробництва в країні. Основною проблемою є надання довгострокових кредитів підприємствам АПК. Як зазначають фахівці [2], “гривня, вкладена у вирощування бройлера, дає 9 обертів за рік, гривня, вкладена у свинарство, – 2 оберти за рік, гривня, вкладена у товарне молочне виробництво – 1 оберт за 5 років”.

За розрахунками експертів [1, с. 44-47], в загальних обсягах закупівлі молока гатунку “екстра” і вищого гатунку (тільки таке, за стандартами ЄС і може потрапляти на полиці магазинів) – всього 7,1%, першого – 18,2, другого гатунку – 74,3%.

В умовах дефіциту якісної сировини переробники все більше використовують товарозамінники. Відповідно, зростає ризик появи молочного фальсифікату, тобто молочної продукції, виробленої з домішок та порошоків. З іншого боку молокозаводи з метою створення якісної готової продукції можуть вдатися до додаткових затрат: подвійне очищення, пастеризація тощо.

З метою стабілізації, нарощування обсягів виробництва та поліпшення якості сировини переробники молока мають ввести нові технології та системи управління якістю, підвищити якість управління сільгосп підприємствами, а також підвищити кваліфікацію працівників молочних ферм. Це дозволить розширити ринки збуту, передусім, у країнах Євросоюзу. Адже саме якість молочної сировини є однією з основних перешкод для виходу вітчизняної продукції на світовий ринок.

За нинішніх умов спостерігається закладання переробними підприємствами ризиків низької якості молока у ціну закупівлі, враховуючи недотримання окремих представників приватного сектору ветеринарних та санітарних вимог при виробництві молока-сировини.

Серед основних тенденцій вітчизняного ринку молока та молочних продуктів сьогодні можна виділити консолідацію галузі, розширення сфери впливу між основними операторами, розвиток регіональних ринків, технічну модернізацію виробництва, впровадження нових технологій, появу інноваційних продуктів; зростання питомої ваги фасової різних розмірів продукції у загальному обсязі випуску; зростання якості продукції та посилення конкуренції на ринку; стабільне зростання темпів попиту на молочну продукцію і, як наслідок, – поступове зростання цін.

Що стосується проблем, як і раніше, гострим залишається якість молочної сировини, його ціноутворення; низька купівельна спроможність населення, у результаті чого можливості молочної промисловості повною мірою не реалізуються; відсутність державних соціальних програм стосовно молочного бізнесу та сезонність (протягом холодної пори року відбувається скорочення обсягів виробництва молочної сировини та зростання його вартості).

Використані літературні джерела:

1. Михайлов Ю. Українське молоко: працювати, як за соціалізму, а жити, як за капіталізму / Ю. Михайлов // Пропозиція. – 2008. – №11 (161). – С. 44-47.
2. Обзор рынка молока Украины. 2007 год. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті :
// <http://io.ua/s21208>
3. Україна у цифрах 2008 ; статистичний збірник / ред. О. Г. Осауленка. – Київ : Видавництво “Консультант”, 2009.